

Deskolonizazioa eta ezagutzak: Sara Álvarez elkarrizketa

Sara Álvarez Guatemalako maia k'iche herriko terapeuta soziala da, eta Euskal Herrian izan zen urrian antolatutako Nazioarteko Topaketetan, bere jakintzak eta esperientziak partekatzen eta sendatze kolektiborako tailerrak eskaintzen. Herri indigenen Erresistentzia Eguna zela eta, harekin hitz egin genuen deskolonizazio prozesuetan sendabideak duen garrantziaz.

Argazkiak Marina Gallardo

“Sendabidea bizi-prozesu zoragarria izan da, eta bizitza betea, ongizatean oinarritutakoa eta benetan bizitza merezi dugula sentitzen eta indartzen lagundu digu. Bizimodu horretan oinarritua bizi nahi dugu guk, kasu honetan, gure antzinako kosmobisioa.”

Zergatik da hain garrantzitsua sendabidea?

Sendabidea aurkitzea bizitza hobe baterako sarbidea izan zen niretzat, eta beste emakume batzuekin bide horretan topatzea zoragarria izan da. Sendabidea belaunaldiz-belaunaldi gure lurraldeetan bizi izan dugun mina eta sufrimendua sendatzeko tresna gisa erabiltzen dugu. Genozidioak, indarkeria espiritualak, epistemikoak, arbasoak, biolentzia estrukturalak, arrazakeria... Hau da, kolonizazio prozesu bat. Zu zaren guztia kentzen dizutela adierazi nahi du horrek, zerbitzari ona izateko. Kolonizazioak gure izatearen deshumanizaziora garamatza, eta gorentzat jotzen den norbaiten zerbitzura izateko eraikitzen zaituzte. Eta, alde horretatik, urteetan inposatu nahi izan duten hori guztia barneratzen duzu, eta guk, horri, zapalkuntzaren internalizazioa deitzen diogu. Ez duzu kanpoko norbait behar, baizik eta gizartea, familia... Ez dizute hizkuntza irakasten, niri arropak ere kendu zizkidaten. Ez dugu horrela izendatzen, baina seminazio bat bezala da, gaur egun integraziotzat hartzen

dutena. Hala ere, zu zeu izateari uzten ari zara. Zure mundu ikuskeraren arabera sentitzeari eta pentsatzeari uzten ari zara, zure arbasoena ere dena alegia.

Sendatze-prozesuak nire begirada argitzea suposatu zuen, bihotza zabaltzea barnean nuen guztia goitik behera aldatu ahal izateko, gerrak, arrazakeriak edo genozidioek erakarrirako guzti hori alegia. Eta arbasoen jakituriaren sustriak berreskuratu ahal izatea, arbasoen espiritualtasuna, arbasoen kosmobisioek zeukaten naturarekiko konexioa, zuk zure egunerokoan erabiltzen ez duzun hura, erabat ezabatuta zenuelako. Espiritualtasunak aukera eskaintzen dizu berriro ere osotasunaren existentziarekin konektatzeko. Antzinako kosmobisioek guztiari eman diogu nortasuna beti: aireari, urari, pertsoneri. Sendaketak aukera ematen dizu zapaltzen eta kontrolatzen zaituen guzti hori baztertzeke, eta emantzipazio prozesu bati ekiteko zuk eutsi nahi duzunarekin, zuk eutsi nahi diozun bizi paradigmarekin alegia. Eta horrek elikatzen eta osotzen zaitu.

Retiro Feminista en Basoa, octubre de 2022

Nola landu dezakegu deskolonizazio prozesua zapalkuntza horren sortzaile diren lurraldeetatik?

Sendatze eta deskolonizazio prozesuak analisi global gisa aztertu behar ditugu. Sistema kapitalista, heteropatriarkal eta kolonizatzaile zapaltzaileak errotuta baitaude eta herrialde guztiek kontsumitu gureak egin ditugu.

Espanian nola gauden aztertuta, bizimoduak modu kolonizatzailean bizitzera gonbidatzen gaituela esan dezakegu, izan ere, ez gara ohartzen hemen dugun ongizatea beste gorputz batzuen zapalkuntzan oinarritzen dela, beste gorputz, kontinente eta lurraldetasun batzuk kentzean alegia. Ez dugu sare ikuspeirik. Kontsumismo mailak, argi mailak, ur mailak eta hemen kontsumitzen den aire mailak zerikusi handia dute munduan gertatzen ari den guztiarekin. Orduan, begirada deskolonizatzailea badugu, mundu osoan gertatzen ari denaren kontzientzia globala izan behar dugu. Zer bizi dut nik nire lurraldean? Nire lurraldean bizi dudana egoera honek, nola eragiten die beste lurralde batzuei eta bertako herritarrei? Kontzientzia hori hartzeak aldaketaren beharra dagoela erakusten dizu.

Baina noski, prozesu mingarria izan daiteke kontzientzia zabaltzen duen jende askorentzat, herrialde horiek beste herrialde batzuetara egin ahal izan dutena berrikusten dugulako. Nik hori argi ikusten dut ulertu nahi duten hemengo pertsonekin dudana harremanean. Gertatzen ari den guztiaz jabetzea eragiten dien mina nabaritzen dut, eta euren buruei galdetzea “nola egin dezaket deskolonizazio prozesu hori? Zer egingo dut nire pribilegioekin?” Honen harira, lankide batek gaur adierazten zuen ez dela berez txarra pribilegioak izatea, baldin eta zuk ikusten badituzu eta kontziente bazara, eta zure inguruko kolektibitateari ongizatea sortzeko erabiltzen badituzu. Eta pribilegio horiek desmuntatzea,

beste pertsona eta beste lurralde batzuen esplotazioan oinarrituak izan ez dezaten.

Aldaketa prozesu bat dago, kontzientzia prozesu bat, horretara eramaten zaituena, eta, niretzat, osasunarekin zerikusia du. Ez da bide bakarra, baina zure beldurrak lantzeko aukera eskaintzen dizu, giza mina nonahi dagoelako eta lurralde guztietan izan direlako gerrak. Halaber, zure lurraldeko egiturazko indarkeriak onartzeak min ematen du. Lanean hasi behar dugu, bizitza komunitarioak eraikitzeko helburuarekin, bizitza kolektiboak, gauden tokian egonda, gizateria horretatik abiatu behar gara bizitzak duinak direla eta bizitzaren sarearekin lotura horretan gaudela aitortu eta aldarrikatzeko.

Nola aldatu ditzakegu gure posizioa biktimizatetik aldaketaren aldeko subjektu bilakatzeke?

Arrazializatutako gorputz batean jaio nintzen ni, erabat hustua izan den lurralde batean, eta horrek zirkunstantzia askoren biktima sentiaraztera eraman gaitu. Izan ere, botere ekonomikorako egiturak daude, egitura geo-politikoak, hori posible egiten dutenak. Hala ere, gure egunerokotasuna aztertzen badugu, horrek ni eta tal-

de asko bestearen biktima gisa bizitzera eraman gaitu. Nire narratiba eraiki dezakela sentitzea, nire kosmobisioa berreskura dezakela sentitzea, eta hori egitea. Nire kosmobisioa bizitzeak, kendu zidaten mundu ikuskera hori berreskuratu eta bizi ahal izateak, ez nau biktimaren posizio batean jartzen jada, narratiba bera eraikitzen duen pertsona edo taldea izateko posizio batean baizik.

Orain, ongizatea eraikitzeko eta emakumeen eta haien herrien autonomiak indartzeko prozesuetan ari gara lanean, eta lan hori egiten ari gara berriro biktima izan nahi ez dugun posizio batekin, hau da, subjektu aktibo izan nahi dugu abian jarri nahi dugun prozesu horretan.

Une askotan biktimaren posizioan egotearen narratiba horrek lagun izan gaitu eta horri ohi-tuta egon gara zoritxarrez, baina hori ahalduntzearen guztiz kontrakoa da. Horretaz jabetzea garrantzitsua da, biktimak barneratu egiten dezakelako bestela, beti izango baitzara giza harremanetan eta taldeetan, baina horretaz jabe-

tuta egoteak aldaketa zugan dagoela onartzera eramango zaitu. Aldaketa ekintza kolektiboan, sare harremanean, artikulazioan dago. Eta zure tokia hartzen ere laguntzen zaitu. Hau da, zuk dagokizun alea emango duzu prozesu horretan, ez zara ongizatea sortzeko sarearen arduradun bakarra, baizik eta bakoitzak, pertsona bakoitzak, talde bakoitzak, sare bakoitzak, prozesu bakoitzak paradigma osoa ehuntzen laguntzen du, eta elkarrekin eraikitzen ari gara paradigma berri hori edo mantendu nahi dugun bizi-prozesu berri hori. Eta horrek indartu eta ahaldundu egiten gaitu erabat.

Hori da, hain zuzen, ni lantzen ari naizen prozesuetako bat. Nola egin dezakegu arrazializatu-tako emakumeak, migranteak kasu honetan, barneratu dugun biktima eredu hori baztertzeko eta posizio hori aldatu ahal izateko? Nola al-
dendu gaitzke gure gorputzen eta lurraldeen gainean inposatua izan den sistema zapaltzaile horretatik?

Topaketa Feminista Basoan, 2022ko urria